

narno-gospodarskem pomenu prispevanja zlata. Temu primerno bo za izvedbo zbirke potrebni čas proračunati na najmanj tri tedne. Prijave šol za udeležbo na tem delu nabiranja je poslali — naznanivši številno razredov in učencev in učni jezik — vodstvu akcije za vojno pomoč »Zlato sem dal za železo« na Dunaju, Bäckerstrasse 8.

IZPLAČEVANJE OBRESTI VOJNEGA POSOJILA.

Dunaj, 3. maja. (K. u.) »Wiener Zig.« objavlja odlok finančnega, trgovskega in pravosodnega ministrstva sporazumno z vrhovnim računskim dvorom z dne 31. marca 1916, ki določila ministrske odredbe z dne 24. julija 1915 o izplačilih obresti na imena vinkuliranih obligacij davka prostih 5½% avstrijskih vojnih posojil iz leta 1914. in iz leta 1915. po poštni hranilnici razširi tudi na druge kategorije dolgov.

LETNIK 1865 IN NOVA PREBIRANJA.

Uradno razglašajo: Da se odstrani napčno mnenje, ki je nastalo, ker se letnika 1865 ni pritegnilo k novemu prebiranju, se uradno pojasni, da v letu 1865 rojeni, ki so na prejšnjih prebiranjih bili spoznani za sposobne in tedaj opravljajo črnovojniško službo ali pa črnovojniško službo brez orožja, nimajo pravice zahtevati, da se jih odpusti iz službe. Ravno tako se lahko vpokliče pri prejšnjih prebiranjih za sposobne spoznane od letnika 1865., ki so bili oproščeni črnovojniške službe, če odpade razlog oprostive. Posebe pa ni treba poudarjati, da se leta 1865. rojene, ki neopravičeno niso prišli k prejšnjim prebiranjem, lahko vsakčas pokliče k navadnemu prebiranju.

MIROVNI POGOJI WICKHAMA STEEDA.

Glavni urednik za zunanjo politiko pri londonskem listu »Times« je gospod Wickham Steed. V tej lastnosti sodi med najvplivnejše moze v angleški javnosti. Gospod Steed je bil od l. 1902. do l. 1913. na Dunaju zastopnik »Times« in je igral tu jako veliko vlogo. Ves »duševni Dunaj« ga je častil. Samo zaradi tega je zanimivo, kateri si predstavlja gospod Steed, pod katerimi pogoji sme Anglija skleniti mir. V »Edinburgh Review« piše: Vojna je četverozvezne države našla nepripravljene, zato naj ne bodo nepripravljene za bodoči mir. Prvi pogoj miru je, da doseže četverozveza tako zmago, da bo mir lahko diktirala, zakaj nepopoln mir bi bil le začetek nove vojne. Steedov »mirovni program« zahteva: Francija dobi Alzacijo in Lotaringijo; meja Belgije se mora urediti z ozirom na strateške potrebe; ustanoviti je avtonomno Poljsko pod ruskim pokroviteljstvom, samostojno Češko z Moravsko in hrvatskimi deli Ogrske; romunske dele Ogrske in Bukovino naj dobi Romunska; Carigrad naj dobi Rusija, a plovba po Dardanelah in po Bosporu naj bo svobodna; Italija naj dobi italijanske dele Trentine, v Koroških planinah in na obrežju pri Trstu, zagotovitev gospodarstva na Adrijem z dodelitvijo Pulje, Visa in Valone. Dokler ne podelitvijo centralne države vojne odškodnine, naj se nadaljuje trgovska blokada in naj bo nemškimi in avstrijskim ladjam zabranjeno voziti po morju. Za plačilo vojne odškodnine je treba dobiti zagotovilo z okupacijo posameznih dežel.

VOJNE DOKLADE HRVATSKEMU UČITELJSTVU.

Glasom najvišjega odloka z dne 10. januarja t. l. je po prizadevanju bana Skerleca in prosvetnega šefa Tropša priznana vsem učiteljem (učiteljicam) in profesorjem — enako drugim uradnikom — z veljavnostjo od 1. januarja t. l. naprej 20% vojna doklada, računana od letne, v pokojnino vsotne plače. Ta doklada se izplačuje mesečno naprej. Razdeljena na deset mesecev. Nadalje določa odlok, da mora znašati doklada najmanj 400 K, t. j. po 40 K na mesec.

PROŠNJE ZA POLJEDELSKE DOPUSTE.

C. kr. korespondenčni urad nam sporoča: Za podelitev poljedelskih dopustov morajo v vojaški službi ne nahajajoče osebe prositi osebno na raportu. Zato se ne morejo upoštevati prošnje družinskih članov na vojnem ministrstvu, oz. na ministrstvu za deželno brambo. Tudi vlaganje takih prošenj na poveljništvu nadomestnega oddelka (zavoda itd.) ni potrebno, ker, kakor že omenjeno, zadostuje prošnja na raportu; nasprotno se z vlaganjem takih prošenj pri nadomestnem oddelku rešitev večinoma samo zavlačuje.

VELIKA VARŠAVA.

Varšavski listi objavljajo o Veliki Varšavi podrobno statistiko, po kateri šteje novo mesto 948.491 prebivalcev, med temi 63% kristjanov in 37% judov. Ker so Rusi pred letom dni iz Varšave evakuirali nad 200.000 oseb, bi števílo prebivalstva danes daleč presegalo milijon. Velika Varšava šteje 10.331 hiš z 228.656 stanovani, od katerih je sedaj 42.319 praznih. Oblasti so izdale nov stavbni načrt.

VOJNA ŠKODA V ZAHODNI GALICIJI.

Je sedaj uradno popisana razen v najbolj prizadetih okrajih: Limanovo, Pilzno in Vizko. V zahodni Galiciji je po vaseh porušeni 11.100, v mestih 3297 in na veleposestvih 974 raznih stavb. Kolikor se je že doslej ugotovilo, je v okraju Vizko uničenih 3000 hiš in 22.950 gospodarskih poslopij. V teh krajih so kmetje izgubili 46.000 konj in 178.000 glav druge živine.

PATRIOTIČNO NABIRANJE PREDMETOV IZ KOSITRA IN SVINCA, KI NIČ NE ZALEŽEJO.

Glasom razpisa ministrstva za nauk in bogočastje si prizadeva vojna uprava, ki ima skrbeti za potrebnost v vojni stoječih čet, odpomoči čim dalje večjemu pomankanju kositra. Ker zaradi preprečenega uvoza ni mogoče dobiti dovolj sirovin, je treba posebno pozornost obrniti na že izdelane predmete in njih odpadke, ki nič ne zaležejo in se proč vržejo. Da se običajno kolikor mogoče varuje, se bodo predmeti, ki so v rabi, šele v skrajni sili odvezli, prej pa se bo izkušalo izkoristiti v veliki množini se nahajajoče že iz rabe izločene in zavržene predmete. Ker je imelo lansko nabiranje kovin nad vse pričakovane ugoden uspeh, namerava vojna uprava letos prirediti nabiranje iz kositra in svinca napravljene tube, zavoje, stanolni papir (srebrni papir) in slično. Danes prihaja mnogo izdelkov, kosmetičnih priprav, živil in kemičnih predmetov itd. v promet, ki se nahajajo v tubah, zavitihih in ovojih iz kositra ali svinca. Tem tubam, ki so navadno narejene iz prav dobrega materiala, ne prisojajo nihče nikake vrednosti, in se brez pomisleka pomečejo proč. Nabiranje teh predmetov bi dalo znatne množine svinca in kositra. Pri tem poslu bi zopet imelo učiteljstvo ter šolska mladina poglavito nalogo. Nabiralo pa se ne bo od hiše do hiše, ampak po navodilih učiteljstva bo mladina doma in morda tudi pri sosednih družinah nabirala navedene predmete. Nabrano blago bo mladina odala za to določenega dne v šoli, kjer se bo vse potrebno ukrenilo, da se izroči svojemu namenu.

POGOJNA PRAVICA DO ENOLETNEGA PROSTOVOLJSTVA ZA LETNIKE 1892. DO 1897.

Da se tem letnikom prizna pogojna pravica do enoletnega prostovoljstva, če ne bi mogli v polni meri izkazati svoje znanstvene usposobljenosti, je vojaška uprava za slučaj prostovoljnega vstopa v skupno armado ali deželno brambo odredila, da se ima pogojno pravico do enoletne prezenčne službe leta 1896. in 1897. rojenim, ki bi sedaj končali 6. razred gimnazije ali realke ali drugi razred učiteljske ali enakega zavoda. Leta 1895. rojenim je dana ta možnost, če bi v šolskem letu

1915—1916 končali 7. ali 8. razred gimnazije, 6. ali 7. razred realke, 3. ali 4. letnik učiteljske ali enakih zavodov. Leta 1893. in 1894. rojeni morajo dokazati, da stoje v zadnjem razredu ali letniku gori omenjenih zavodov. Leta 1892. uživajo ugodnosti kakor rojstna letnika 1893. in 1894. le tedaj, če morejo dokazati, da so bili leta 1914. na prebiranju spoznani za sposobne in pritegnjeni v službovanje z orožjem, pa so bili kasneje kot za službo nesposobni odpušteni in zaradi vojaškega službovanja ovirani v šolskem letu 1914—1915 doseči vso za priznanje enoletnega prostovoljstva potrebno znanstveno usposobljenost. Pri vseh teh letnikih ne pride v poštev učni uspeh v šolskem letu 1915—1916. Prostovoljno morajo vstopiti v armado vsaj zadnji dan pred splošnim vpoklicem, ki najbrž ne pride, dokler ni končano glavno delo žetve.

ARGENTINIJA ZATIRA ITALIJANŠČINO.

Italijansko časopisje živahno protestira, ker argentinska vlada v Južni Ameriki zatira šolski pouk v italijanščini. Listi govorijo o časti Italije, ki takega poniževanja svoje svetovne veljave ne bo dovolila.

MADŽARSKI SLUŽBENI JEZIK V SRBIJI.

Budimpeštanski »Magyar Kurir« javlja, da se bo v kratkem uvedel v Mačvi in v onem delu belgradske generalne gubernije, ki meji na Ogrsko, madžarski uradni jezik. Kakor znano, je uvedena madžarščina poleg nemščine kot obligaten predmet v vse srbske šole.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem glasom II. izkaza za »Učiteljski vojaški podporni sklad« 299 K 41 vin.; v počenjenju spomina tov. Justina Arharja je daroval učiteljski zbor c. kr. pripravnice za srednje šole v Trstu 60 K in učenci istega zavoda 50 K, skupaj 110 K; učno osobje slovenske ljudske šole na Vrdeli 23 K; učiteljica Zinka Kračmanova v Št. Lenartu pri Laškem trgu 2 K; vodstvo slovenske ljudske šole na Vrdeli zbirko učencev 16 K; tedenska zbirka mladine ljubljanskih ljudskih šol meseca aprila t. l. 809 K 23 vin.; mladina obeh ljudskih šol v Idriji nabrala v »Tednu Rdečega križa« 613 K 57 vin.; vodstvo ljudske šole pri Sv. Križu zbirko učencev 11 K 36 vin.; deklisška šola CMD pri Sv. Jakobu v Trstu 38 K 11 vin.; učenci okoliške deške šole v Celju od 30. IV. do 7. V. (7. zbirka) 74 K 62 vin.; učenke ljudske šole v Metliki nabrala v »Tednu Rdečega križa« 335 K 98 vin.; učiteljstvo v Skednju pri Trstu (glej dotični dopis v današnji številki našega lista!) 782 K 17 vin.; šolsko vodstvo na Vačah nabralo za »Teden Rdečega križa« 552 K 10 vin.; učiteljstvo v Selcih nad Škojo Loko čisti dohodek šolske veselice 153 K; v »Tednu Rdečega križa« nabrali v Velikih Laščah dve učiteljici in veroučitelj 1388 K 52 vin.; tedenske zbirke šolske mladine v Velikih Laščah v prvih 4 mesecih t. l. 136 K; prebitek prireditve šolskih otrok v Viševku 22 K; skupaj 5.531 K 07 vin.

Doslej nabranih . . . 58.470 K 75 vin.
Prosimo nadaljnjih poročil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

IV. VOJNO POSOJILO.

Učiteljstvo v Škednju-Trstu je podpisalo za IV. vojno posojilo 4200 K (za III. vojno posojilo 100 K); uredništvo »Učiteljskega Tovariša« 100 K; Martin Zarnik, nadučitelj v p. v Trnovem, 200 K; Simon Punčah, nadučitelj v p. v Ljubljani, 300 K; Josip Hrovatin, nadučitelj v p. v Ajdovščini, s soprogo 4.000 K; Ferdinand Juvenec, nadučitelj v Postojni, 200 K in njega otroka Feri in Jožica 100 K; učenci pripravljavnice za srednje šole v Trstu 2.700 K; učiteljski zbor iste šole 600 K; skupaj 12.400 K.

Da nam bo mogoče objaviti čim popolnejši izkaz, koliko je slovensko učiteljstvo storilo ob podpisovanju IV. vojnega posojila, prosimo za vsa tozadevna poročila!

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v »Učit. Tovarišu«. Za »Rdeči križ« itd. 58.470 K 75 vin.
III. vojno posojilo . . . 264.148 « 69 «
IV. « « . . . 12.400 « — «

Skupna vsota . . . 335.019 K 44 vin.

Nameravana šolska reforma.

Dunaj, 10. maja 1916.

Društvo »Freie Schule« je priredilo v ponedeljek, 8. t. m., zvečer v dvorani Gledališkega društva izvrstno obiskano zborovanje. Poslanec baron Hock, vseučiliški profesor dr. Viktor Hammer-schlag in poslanec Leutner so poročali o vesteh, da pripravljajo v naučnem ministrstvu celo vrsto šolskih reform, ne da bi dobila o tem javnost, posebno pa svobodnjaki, kakršnakoli poročila, ali da bi jih povabili na posvetovanja. V času, ko nimamo parlamenta, moramo reforme na polju šolstva pač pripravljati, mora pa biti dana prilika vsem skupinam prebivalstva, da se udeležijo posvetovanj.

Zborovanje, ki je vse govore sprejelo z velikim odobravanjem, je soglasno sklenilo: »Zborovanje je vzelo na znanje, da v naučnem ministrstvu pretresajo načrte šolskih reform, ki imajo svojo pripravo v dunajskih knezoškofijskih palačah, kjer se vrše ob udeležbi državnih funkcionarjev posvetovanja o takih načrtih šolskih reform. Zborovanje dviga svoj glas proti temu, da se sedaj v vojnem času ruje na temeljih vzgoje in šolstva, posebno pa, ker se to zgodi v smislu in na korist reakcionarnim strankarskim skupinam. Zborovanje soglašuje s tem, da vlada za čas po vojni pripravljala reformo šolstva; zahteva pa, da se na posvetovanjih o tej reformi ne poslušajo samo klerikalno-konservativni krogi, ampak tudi zastopniki tistih ljudskih množic, ki zagovarjajo napredna, na bodoči razvoj mereča načela. Zborovalci so odločeni, da še dalje vodijo boj za dobro in svobodno šolo, ki je prva državna potreba, in so pripravljeni z najostrejšim odporom nasprotovati vsakemu koraku nazaj!«

Madžarske šole na Hrvaškem.

Zagreb, 16. maja 1916.

Poročal sem vam že svojedobno o interpelaciji posl. Kiša v hrvatskem saboru zaradi ustanavljanja madžarskih šol na Hrvaškem. Posl. Kiš je ugotovil, da so te šole popolnoma nezakonite ter je tudi povedal, da je ustanovila državna železnica 2 nižji madžarski srednji šoli v Zagrebu (eno kot trgovsko šolo) in 1 v Osijeku, akoravno je ustanavljanje takih šol odvisno od posebnega krajevnega dovoljenja, ki ni bilo seveda nikdar izdano. Hrvatska vlada je na usta sekcijskega načelnika Tropša to trditev kot neresnično zavrnila. Sedaj pa ponatiskujejo hrvatski listi oglas ravnateljstva državnih železnic, objavljen v »Pester Lloyd« z dne 5. t. m., ki razpisuje natečaj za profesorje risanja, fizike, madžarsko-latinske in latinsko-nemške jezikovne skupine, zemljepisja in zgodovine na srednjih šolah v Zagrebu in Osijeku, ter konstatirajo, da madžarske srednje šole na Hrvaškem faktično obstojajo. — Uradne »Narodne Novine« izjavljajo, da je razpis v »Pester Lloyd« pogrešen, ako trdi, da so madžarske šole v Zagrebu in Osijeku srednje šole. Hrvatska vlada je sicer dovolila ravnateljstvu ogrskih državnih železnic ustanovitev osemrazrednih ljudskih šol, nikdar pa ne ustanovitev srednjih šol. — Kakor kaže ta slučaj, vladajo pri nas na Hrvaškem še vedno čudne, specialno naše razmere, ki jih celo od Hrvatov prelita kri v sedanji vojni ne more sprati s sveta!

Skrb za mladino.

Zaradi dolgega trajanja vojne se porajajo žalibog tudi razmere, ki zahtevajo skorajšnje in smotrene remedure. Med najneprijetnejše posledice dolge odsotnosti družinskih očetov od domačega ognjišča je šteti zmerom bolj naraščajočo zanemarjenost mladine. V mnogih družinah se izraža pomankanje očetovske avtoritete na prav poguben način. V nekaterih družinah je sicer mati strožja nego oče; toda v veliki večini slučajev slušajo otroci materini dobrotljivosti manj nego pa očetovi strogosti. In vendar ravno v sedanjih časih na premnogih zgledih lahko spoznavamo posebno vrednost pokorščine, discipline in točnega izpolnjevanja dolžnosti. Tako nas mora pohajkovanje mnogih dečkov in deklet po ulicah kakor tudi vedenje napol odraslih fantičev po gostilnicah in drugih javnih lokalih siliti k razmišljanju ter nas dovesti do prepričanja, da so primerni okrepi na polju oskrbe otrok in mladine v sedanjem času važnejši in nujnejši, nego so bili kdaj poprej. Omenjene škodljive pojave vojne je mogoče odpraviti manj s pojavnimi od-